Господарсько-процесуальне право**УДК 346.93****DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17240948>****Забезпечувальні механізми у господарському процесуальному праві.
Міжнародний арбітраж****Наконечний Олександр Миколайович,**

аспірант, кафедра права, Приватний вищий навчальний заклад

«Європейський Університет», м. Київ, Україна,

<https://orcid.org/0009-0002-3144-6227>**Прийнято: 12.09.2025 | Опубліковано: 30.09.2025**

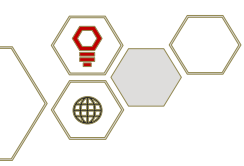
Анотація. У статті досліджуються правові аспекти застосування превентивних і забезпечувальних механізмів у господарському процесі України та у міжнародному комерційному арбітражі.

В якості забезпечувальних заходів робиться акцент на запобіжних заходах та заходах забезпечення позову в господарському судочинстві.

Розглянута специфіка спорів, що можуть передаватися до Міжнародного комерційного арбітражного суду за угодою сторін на вирішення. Виявлено відмінності таких правових інститутів, як інститут запобіжних заходів та інститут забезпечення позову.

Значної уваги приділено детальному розгляду специфічної на сьогоднішній день проблематики з оптимізації процесу застосування забезпечувальних заходів, зокрема через надання права арбітражу приймати перелік рішень про вжиття забезпечувальних заходів.

Метою дослідження є вивчення актуальних питань з подальшою розробкою практичних рекомендацій щодо використання інноваційних підходів до впровадження забезпечувальних механізмів у господарському

процесуальному праві.

Матеріалами дослідження є:

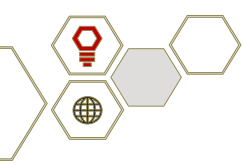
- оновлене законодавство: Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», Закон України «Про судоустрій та статус суддів», Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України», Цивільний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України та суміжні законодавчі акти; Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж»;
- праці вітчизняних та зарубіжних науковців (теоретиків та практиків), що провадять власні науково-практичні дослідження й були розглянуті в контексті забезпечення позову у господарському судочинстві відповідно.

Методологія дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує формально-логічний, діалектичний, юридичний аналіз. Формально-логічний метод був використаний з метою визначення дефініції «забезпечувальні заходи», сутності міжнародного комерційного арбітражу; метод юридичного аналізу – досліджуючи основоположні принципи забезпечення позову у господарському судочинстві; за допомогою порівняльно-правового методу було досліджено норми міжнародного законодавства.

Результати. За результатами здійсненого дослідження сформовано низку напрямів з удосконалення практичних рекомендацій щодо використання інноваційних підходів до впровадження забезпечувальних механізмів у господарському процесуальному праві.

Висновки. За результатами проведеного дослідження нами виокремлено наступне:

- сукупність нормативних механізмів запобіжних заходів із забезпечення позову спрямовані на досягнення єдиної мети, а саме: реалізації судового захисту прав учасника господарсько-правових відносин, отже, логічним видається приєднатися до позиції дослідників щодо консолідації

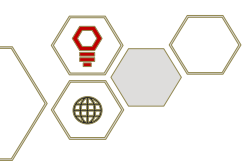

відповідних заходів в одну категорію: «забезпечувальні заходи», паралельно виокремивши, що входить саме до «механізму реалізації забезпечувальних заходів». Запобіжні заходи в даному випадку пропонується ототожнювати із заходами забезпечення базового типу, а заходи забезпечення позову – первинної категорії.

– із подальшою метою формалізації запобіжних заходів у межах процесуального механізму пропонується подальше їх інтегрування до складових ланок процесуального механізму господарського судочинства, після реєстрації позову та початку судового розгляду, тобто в межах підготовчого етапу господарського провадження. За умов, якщо заявник обґрунтує необхідність розгляду свого клопотання щодо ефективності вжиття запобіжних заходів без належного повідомлення сторони, щодо якої подане обґрунтоване звернення щодо подальшого застосування переліку заходів із забезпечення, суддя господарського суду має зазначити відповідну інформацію в ухвалі про ініціювання провадження та призначити слухання клопотання заявника без попереднього інформування особи, проти якої вживаються запобіжні заходи;

– на нашу думку необхідно схвалити позицію науковців щодо подальшого надання арбітрам в Україні арбітражного суду в комерційних спорах права приймати рішення про вжиття забезпечувальних заходів із подальшою їх екзекватурою в державному суді.

Ключові слова: господарське процесуальне право, правовий захист у господарському процесі, захист прав суб'єктів господарювання, механізм реалізації забезпечувальних заходів, міжнародний комерційний арбітраж, арбітражне провадження, процесуальні гарантії.

Protective Mechanisms in Commercial Procedural Law. International Arbitration

Oleksandr Nakonechnyi,

Postgraduate, Department of Law,

Private Higher Educational Institution "European University", Kyiv, Ukraine,

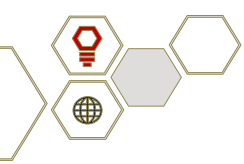
<https://orcid.org/0009-0002-3144-6227>

Abstract. This article explores the legal aspects of applying preventive and protective mechanisms in commercial proceedings in Ukraine, as well as in international commercial arbitration. Special emphasis is placed on precautionary measures and claim security measures within commercial litigation. The study examines the nature of disputes that may be submitted to an International Commercial Arbitration Court for resolution by agreement of the parties, highlighting the distinctions between the legal concepts of precautionary measures and claim security measures. Particular attention is devoted to the current challenges in optimizing the implementation of protective measures, notably through granting arbitration tribunals the authority to issue a range of decisions concerning their enforcement.

The purpose the research focuses on analyzing current issues, with subsequent development of practical recommendations for applying innovative approaches to the implementation of protective mechanisms in commercial procedural law.

The research materials include:

– updated legislation: the Law of Ukraine «On Amendments to the Constitution of Ukraine (regarding the Judiciary)»; the Law of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges»; the Law of Ukraine «On Amendments to the Commercial Procedure Code of Ukraine», the Civil Procedure Code of Ukraine, the Administrative Procedure Code of Ukraine, and Other Legislative Acts; the Law of Ukraine «On International Commercial Arbitration»;

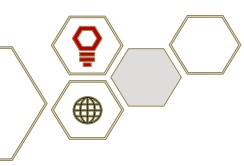
– works of domestic and foreign scholars (both theoreticians and practitioners) who have conducted their own scientific and practical research and were examined in the context of claim security in commercial proceedings.

The research **methodology** is based on an interdisciplinary approach that combines formal-logical, dialectical, and legal analysis. The formal-logical method was applied to define the concept of «interim measures» and to explore the essence of international commercial arbitration. The legal analysis method was used to examine the fundamental principles of interim relief in commercial proceedings. The comparative legal method was employed to analyze the norms of international legislation.

Conclusions. Based on the conducted research, the following has been identified:

– the set of normative mechanisms for precautionary measures and claim security is aimed at achieving a single goal, namely the enforcement of judicial protection of the rights of participants in commercial-law relations. Therefore, it seems logical to support the position of scholars regarding the consolidation of these measures into one category: «protective measures», while simultaneously distinguishing what constitutes the «mechanism for implementing protective measures». In this context, precautionary measures are proposed to be equated with basic-type measures, whereas claim security measures correspond to the primary category.

– with the further aim of formalizing precautionary measures within the procedural mechanism, it is proposed to integrate them into the procedural framework of commercial proceedings after the claim is filed and the court review begins, the preparatory stage of commercial proceedings. In cases where the applicant justifies the need to consider their motion regarding the effectiveness of precautionary measures without proper notice to the party against whom the substantiated request is filed, the commercial court judge should indicate this information in the order initiating proceedings and schedule a hearing on the

applicant's motion without prior notification of the person against whom the precautionary measures are being applied.

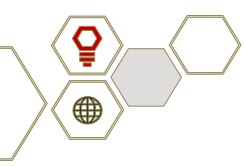
– in our view, it is necessary to endorse the scholars' position on granting arbitrators in Ukraine the authority, in commercial arbitration disputes, to make decisions on the implementation of protective measures, with their subsequent exequatur in the state court.

Keywords: commercial procedural law; legal protection in commercial proceedings; protection of business entities' rights; mechanism for the implementation of interim measures; international commercial arbitration; arbitral proceedings; procedural safeguards.

Постановка проблеми. Посилення інтеграційних заходів, особливо під час воєнних стану України в період 2022-2025 років до світової ринкової спільноти господарювання впливають на вимушений додатковий пошук та відповідно укладення господарських договорів з міжнародними партнерами, в тому числі з контрагентами із країн – членів Європейського Союзу. Невідповідне дотримання умов однією зі сторін господарського договору спричиняє подальший пошук захисту порушених прав як у міжнародному комерційному арбітражі, так і у вітчизняних господарських судах.

Проте, за умов обмеженого обсягу доказових елементів, суди, на нашу думку, в силу наявності прогалин нормативно-правової бази, нажаль не в змозі прийняти позитивне рішення на користь потерпілої сторони з огляду на дію принципу презумпції невинуватості контрагента, допоки не встановлено протилежне. Навіть за умов винесення вищевказаними судами позитивного рішення на користь потерпілої сторони, процесуальний факт у господарських відносинах не може розглядатися в повній мірі як належний захист прав суб'єктів господарювання.

Отже, ефективний процес з реалізації належного забезпечення позову з паралельним отриманням необхідної доказової бази виконують функцію

гарантії захисту прав суб'єктів господарювання. Отже, актуальність проблематики досліджуваного питання полягає у потребі з подальшого вдосконалення існуючих та оновлення сучасного механізму забезпечувальних процедур з поетапним впровадженням під час практичного розгляду й вирішення суперечок у господарській сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що регулюють забезпечення на практиці зібраної та оформленої відповідно норм чинного законодавства доказової бази, повноцінним забезпеченням позовних вимог суб'єктів господарювання, механізмом забезпечувальних заходів тощо, досліджували вітчизняні науковці: Н.С. Алексєєва [1], В. М. Барановська [3], Н.С. Богацька [5], А.А. Бутирський [6-8], Н.В. Іванюта [11], О.Л. Курдес [13], Л.М. Ніколенко [15], Т.О. Тур [16], Шевчук З.І. [18], Шухатян Х.О. [19], Шурин О.А. [20].

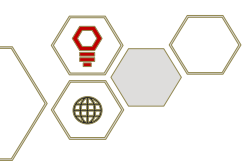
І.Бентекас (Ilias Bantekas) аналізує компаративний правовий режим застосування судових забезпечувальних заходів у міжнародному арбітражі на основі UNCITRAL Model Law та практики різних держав [4].

Дж. Жанг (Junmin Zhang) аналізує можливість примусового виконання забезпечувальних заходів, наданих надзвичайним арбітром, та пропонує шляхи гармонізації практик для забезпечення їх ефективного виконання на міжнародному рівні [10].

С. Адіпаті (Sandeep Adhipathi) порівнює доступність та застосування забезпечувальних заходів у різних правових системах, зокрема в контексті UNCITRAL Model Law, та пропонує рекомендації щодо гармонізації підходів [2].

М.Мальський, О.Карель, В. Наконечний відпрацьовують практику українських судів у накладенні забезпечувальних заходів на підтримку арбітражу з 2022 р.[14].

Однак питанню використання інноваційних підходів до впровадження забезпечувальних механізмів у господарському процесуальному праві у науці

приділяється недостатня увага.

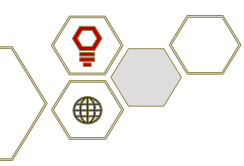
Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Серед останніх міжнародних досліджень ключовим за кількісним показником є дослідження ВІСЛ / White & Case 2023, яке аналізує 160 рішень на тему забезпечувальних заходів у арбітражі. Інші праці, попри значний академічний вклад, не містять конкретних кількісних показників [21].

Беручі до уваги досить вагомий внесок у науку господарсько-процесуального права, що підтверджується достатньою кількістю досліджень, присвячених проблематиці розробки сучасного механізму забезпечувальних процедур з поетапним впровадженням під час практичного розгляду й вирішення суперечок у господарській сфері, в тому числі, зважаючи на несприятливі політичні та економічні умови, в яких на даний момент перебуває Україна, подолання яких можливе лише за умови активного наукового опрацювання теоретичних аспектів вдосконалення норм закону, а також практичних аспектів – реалізації судового захисту прав учасника господарсько-правових відносин,

За результатами опрацювання наукової літератури, зробимо спробу наголосити на визначених специфічних, на наш погляд, складових загальної проблеми.

Отже, по-перше, станом на сьогодні в науці господарського процесуального права відсутнє чітке розмежування спільних та відмінних рис таких правових інститутів, як інститут запобіжних заходів та інститут забезпечення позову. Запобіжні заходи у господарському процесі слід відрізняти від забезпечення позову: перші створюють передумови для неупередженого та всебічного розгляду справи, тоді як другі забезпечують реальне виконання судового рішення, що набрало законної сили.

По-друге, інтерпретація обумовленості мети як чергової специфічної ознаки запобіжних заходів та забезпечення позову. Визначено, що метою інституту запобіжних заходів є усунення дієвих перешкод для подальшої

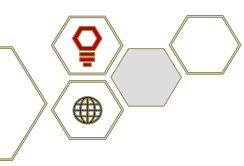

реалізації прав суб'єктів господарювання, в той час як метою забезпечення позову є гарантування якісного та своєчасного виконання рішення господарського суду. Відповідні цілі формують проміжний каркас на шляху до досягнення основоположної мети із ефективного забезпечення захисту прав суб'єкта господарювання. З огляду на це інститути запобіжних заходів і забезпечення позову врешті-решт мають чітко спрямовану кінцеву мету, що в подальшому зумовлює необхідність у пошуку спільної процедури їх запровадження на практиці.

По-третє, слід відзначити особливість історичного аспекту виникнення та функціонування інституту запобіжних заходів, який, в перевагу інституту забезпечення позову, що сформував свої витoki ще у римському приватному праві та постійно вдосконалювався відповідно до розвитку як матеріальних, так і процесуальних правовідносин, є відносно новим явищем, адже був започаткований у господарську процесуальну галузь України на початку 2003 року, що й відповідно зумовлює необхідність його вдосконалення впродовж тривалого часу.

Отже, значущість проведеного дослідження полягає в поглибленому опрацюванні окреслених вище питань, фокусуючись переважно на системності і поетапності у підготовці рекомендаційних заходів з удосконалення сучасних положень господарського законодавства, що стосуються запобіжних заходів та заходів забезпечення позову в господарському процесі України та у міжнародному комерційному арбітражі та подальшої практики реалізації відповідних норм вітчизняного законодавства.

Результатом роботи стало формування практичних рекомендацій щодо оновлення сучасного механізму забезпечувальних процедур з поетапним впровадженням під час практичного розгляду й вирішення суперечок у господарській сфері.

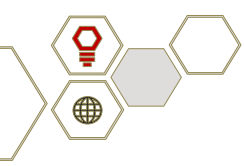
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Беручи за основу сучасну нормативно-правову базу та власний практичний досвід, здійснити аналіз видів забезпечувальних процедур у господарському процесі (запобіжні заходи та процедура забезпечення позову) в господарському судочинстві; дослідити певні відмінності між процедурою вжиття запобіжних заходів та процедурою забезпечення позову; розглянути проблеми, пов'язані із механізмом реалізації забезпечувальних заходів, зокрема шляхом надання права арбітражу приймати рішення про вжиття забезпечувальних заходів.

Завдання дослідження:

- дослідити особливості єдиної та універсальної системи забезпечувальних заходів;
- виокремити певні відмінності між процедурою вжиття запобіжних заходів та процедурою забезпечення позову;
- розглянути проблемні питання, пов'язані з механізмом реалізації забезпечувальних заходів на практиці;
- визначити та запропонувати комплекс з ефективних практичних підходів до результативного вирішення проблем, пов'язаних із кваліфікацією забезпечувальних заходів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Попри схожість семантичного навантаження дефінітивних понять «вжиття запобіжних заходів» та «забезпечення позову» вітчизняний законодавець розмежовує процедури вжиття запобіжних заходів (розділ VI Господарського процесуального кодексу України – надалі ГПК України) та забезпечення позову (розділ X ГПК України), незважаючи на їхню подібність і схожість [9]. Беззаперечно, досліджуючи питання відмінностей відповідних понять, звертаємо увагу на перелік відмінностей між процедурою вжиття запобіжних заходів та процедурою забезпечення позову, втім, на нашу думку, така відмінність не виключає можливості розглядати відповідні процедури як індивідуальні форми забезпечувальних процедур у господарському процесі,

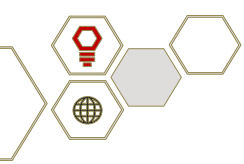
утворюючи каркас механізму реалізації забезпечувальних заходів.

Сучасна наукова література містить слушні, на наш погляд, зауваження інших вітчизняних авторів щодо подібності відповідних процедур, так В.М. Барановська, робить об'єднання проблематики запобіжних заходів і забезпечення позову в межах однієї теми курсу господарського процесу [3].

Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24.02.1994 року (надалі – Законом), а також Типовим законом ЮНСІТРАЛ про міжнародний комерційний арбітраж регламентується застосування забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі. За відповідних умов, як підкреслює Н.В. Іванюта, принциповою відмінністю забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі є те, що через відсутність владних повноважень арбітражний суд не має можливості примусово виконати постановлений процесуальний акт про забезпечення позову [11]. Таким чином, найголовнішим центральним суб'єктом у процесі застосування забезпечувальних заходів залишається суд, а отже, враховуючи відповідні особливості, подальший процес із вдосконалення й уніфікації забезпечувальних заходів у галузі господарського процесуального права дозволить підвищити результативність діяльності міжнародного комерційного арбітражу, у якому механізм реалізації забезпечувальних заходів потребує доопрацювання та вдосконалення.

З подальшою метою проведення дослідження необхідно сконцентрувати увагу на аналогіях і відмінностях відповідних правових інститутів: інститут запобіжних заходів та інститут забезпечення позову, а також звернутися нормативно-правових актів.

Згідно із ст. 43-2 ГПК України законодавцем до видів запобіжних заходів віднесено [9]: 1) витребування доказів; 2) огляд приміщень, в яких відбуваються дії, пов'язані з порушенням прав; 3) накладення арешту на майно, щодо якого вжито запобіжні заходи, і знаходиться у відповідача або в інших осіб.

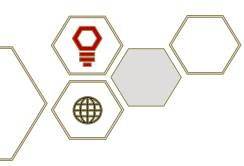

На підставі ст. 67 ГПК України до заходів із забезпечення позову віднесено [9]: 1) накладення арешту на майно або грошові суми, що належать відповідачу; 2) заборона відповідачу вчиняти певні дії; 3) заборона іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмета спору; 4) зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку.

Як зазначає Бутирський А.А., інститут запобіжних заходів слід відрізнити від інституту забезпечення позову в господарському суді, оскільки інститут запобіжних заходів створює умови, дає можливість у майбутньому всебічно, об'єктивно й повно розглянути справу по суті, а інститут забезпечення позову створює умови для належного виконання рішення господарського суду, яке набрало законної сили. Мета забезпечення позову – гарантувати належне і правильне виконання рішення господарського суду, запобіжні ж заходи є профілактичними, здійснюються з метою попередження порушень прав та усунення перешкод для здійснення цих прав [7].

Отже, мета застосування вищенаведених правових інститутів є різною. Проте не варто виключати ту обставину, що відповідне застосування на практиці господарським судом певного переліку запобіжних заходів, особливо в частині накладення арешту на майно, не лише забезпечує належність умов з подальшого об'єктивного розгляду індивідуальної справи по суті та відповідно вирішенням справи господарським судом із дотриманням принципу справедливості, а й забезпечує можливість належного виконання ухвали господарського суду.

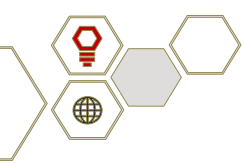
Досліджуючи функціональний напрямок інституту запобіжних заходів, що полягає у належному забезпеченні можливості реалізації прав суб'єктів господарювання у правовому полі через усунення низки перешкод, а також паралельно вивчаючи особливості забезпечення позову у створенні об'єктивних умов для правильного та своєчасного виконання рішення господарського суду, доходимо до висновку, що всі відповідні заходи

направлені є суміжними та обидва слугують проміжними (етапними) в досягненні базової цілі, що полягає у здійсненні кваліфікованого гарантування прав суб'єкта господарювання. З огляду на це інститут запобіжних заходів та інститут забезпечення позову обслуговують спільну фундаментальну, на наш погляд, мету, що слугує плацдармом для вироблення спільного порядку їх запровадження на практиці.

Як впливає із змісту ч. 3 ст. 43-3 ГПК України [9], заява про вжиття запобіжних заходів подається до позовної заяви, а запобіжні заходи вживаються до відкриття провадження у господарській справі. Після подання позовної заяви запобіжні заходи діють як заходи забезпечення позову, що й підкреслює Тур Т. О. [15].

Таким чином, до моменту порушення процедури провадження в справі господарський суд у власній компетенції застосовувати виключно заходи запобіжного характеру, а після відкриття провадження у справі – інноваційні механізми забезпечення позову. Поряд з цим, як відзначає Н.С. Алексєєва, поетапний процес з реалізації заходів забезпечення позову може застосовуватися на будь-якому етапі судового процесу, але за умови, якщо неприйняття відповідних заходів може стати на перешкоді або заблокувати виконання рішення господарського суду [1]. Варто звернути увагу на те, що господарський суд для зміцнення доказової бази уповноважений запроваджувати ефективну процедуру з подальшого отримання доказів, або ж, в іншому випадку, впровадити арешт на майно навіть на стадії після подання відповідного позову. Отже, з урахуванням специфічних рис досліджуваних у роботі понять, ми доходимо висновку, що має місце бути правовому зв'язку між запобіжними заходами та заходами забезпечення позову. Рекомендується вважати запобіжні заходи та забезпечення позову двома формами саме забезпечувальних заходів у господарській галузі судочинства. У той же час мета впровадження заходів забезпечення найпершого виду має бути орієнтована на створення сприятливих умов із ретельного, об'єктивного та

всебічного розгляду по суті, а ціль паралельного типу заходів – гарантувати належне та своєчасне здійснення рішення господарського суду.

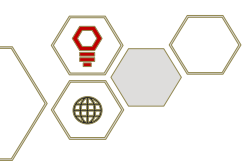
З подальшою метою надання запобіжним заходам винятковості у господарській правовій галузі, рекомендується застосовувати їх у рамках господарського процесуального права безпосередньо після подання позову, а також після відкриття провадження, тобто на підготовчому етапі судового розгляду. На наш погляд, немає необхідності надавати перелік окремих заяв щодо подальшого вжиття комплексу запобіжних заходів, регламентованих ст. 43-3 ГПК України, а у випадку негайної необхідності використання низки запобіжних заходів (обґрунтованість і необхідність їх застосування) можуть віднайти власне коректне обґрунтування безпосередньо у складі позовної заяви.

У випадку пропуску позивачем з поважної причини строку подання позовної заяви, або ж не дотримання позивачем переліку інших вимог, передбачених ст. 62 та ст. 63 ГПК України, то відповідно із ст. 43-9 ГПК України застосування переліку запобіжних заходів припиняється.

У випадку звернення з клопотанням про вжиття запобіжних заходів у позовній заяві автоматично відпадає потреба у її скасуванні із цих причин.

Серед поширеного сучасного науковців точаться дискусійні дебати стосовно повноважень Міжнародного комерційного арбітражного суду та Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України щодо імперативне вжиття запобіжних заходів.

З нашої точки зору, міжсуб'єктні господарсько-правові зв'язки є об'єктом регулювання приватного права, зокрема, в господарському процесуальному праві суб'єктивні права осіб можуть бути обмежені, а отже існування самої позиції щодо публічності у характері запобіжних заходів є неоднозначною. Варто наголосити на доречне існування двох способів запровадження на практиці забезпечувальних заходів у міжнародному комерційному арбітражі: диспозитивний та імперативний. Як зазначає Курдес О. Л., диспозитивний

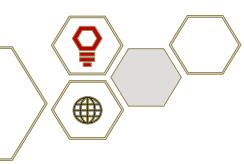
спосіб застосування забезпечувальних засобів характеризується тим, що арбітражний суд може застосовувати їх самостійно, але вони поширюються виключно на сторони арбітражного розгляду, не забезпечуються примусовою силою держави та добровільно виконуються сторонами [13]. Таким чином, за умов відсутності національного примусового механізму міжнародний комерційний арбітраж, що діє в Україні, наділений окремою компетенцією щодо вирішення питань з об'єктивного застосування переліку запобіжних заходів.

Доцільно підтримати основоположні позиції науковців щодо створення подальших правових умов у наділення арбітрів комерційного арбітражного суду в Україні повноваженнями ухвалювати рішення про вжиття переліку забезпечувальних заходів із подальшим їх примусовим виконанням через процедуру екзекватури у господарському процесуальному праві.

Висновки. За результатами проведеного дослідження нами виокремлено наступне:

- сукупність нормативних механізмів запобіжних заходів із забезпечення позову спрямовані на досягнення єдиної мети, а саме: реалізації судового захисту прав учасника господарсько-правових відносин, отже, логічним видається приєднатися до позиції дослідників щодо консолідації відповідних заходів в одну категорію: «забезпечувальні заходи», паралельно виокремивши, що входить саме до «механізму реалізації забезпечувальних заходів». Запобіжні заходи в даному випадку пропонується ототожнювати із заходами забезпечення базового типу, а заходи забезпечення позову – первинної категорії.

- із подальшою метою формалізації запобіжних заходів у межах процесуального механізму пропонується подальше їх інтегрування до складових ланок процесуального механізму господарського судочинства, після реєстрації позову та початку судового розгляду, тобто в межах підготовчого етапу господарського провадження. За умов, якщо заявник

обґрунтує необхідність розгляду свого клопотання щодо ефективності вжиття запобіжних заходів без належного повідомлення сторони, щодо якої подане обґрунтоване звернення щодо подальшого застосування переліку заходів із забезпечення, суддя господарського суду має зазначити відповідну інформацію в ухвалі про ініціювання провадження та призначити слухання клопотання заявника без попереднього інформування особи, проти якої вживаються запобіжні заходи;

– на нашу думку необхідно схвалити позицію науковців щодо подальшого надання арбітрам в Україні арбітражного суду в комерційних спорах права приймати рішення про вжиття забезпечувальних заходів із подальшою їх екзекватурою в державному суді.

– удосконалення законодавчого регулювання статусу арбітражних забезпечувальних заходів: необхідно чітко закріпити в процесуальному законодавстві (наприклад, у Господарському процесуальному кодексі України) порядок визнання та виконання забезпечувальних заходів, ухвалених міжнародним арбітражем;

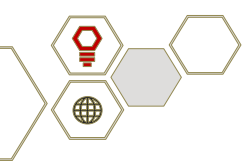
– забезпечення процесуальних гарантій для обох сторін: на законодавчому рівні врегулювати баланс прав позивача й відповідача при застосуванні забезпечувальних заходів (наприклад, можливість надання зустрічного забезпечення, часові межі на розгляд заяви тощо), особливо у випадках, коли заходи вживаються без повідомлення іншої сторони.

– створення централізованої судової юрисдикції для підтримки міжнародного арбітражу;

– формування єдиної судової практики та роз'яснень Верховного Суду;

– розробка електронної процедури подання заяв про забезпечувальні заходи (запровадити можливість подання заяв в електронній формі (особливо у невідкладних випадках), із подальшим швидким розглядом у межах 48 годин, що відповідає сучасним підходам оперативного захисту прав).

Список використаних джерел

1. Алексеева Н. С. Деякі аспекти зловживання правом на забезпечення позову у цивільному процесі. *Зловживання цивільними процесуальними правами: шляхи протидії* : матер. круглого столу (м. Одеса, 27 лист. 2015 р.) / уклад.: І. В. Андронов, Н. В. Волкова, Р. Ф. Гонгало ; НУ ОЮА, Каф. цив. проц. Одеса : Фенікс, 2015. С. 69–72.

2. Adhipathi S. Court-Ordered Interim Measures in International Arbitration: A Comparative Approach. *Journal of Law and Commerce*. 2023. Vol. 41 No. 2. DOI: <https://doi.org/10.5195/jlc.2023.257>.

3. Барановська В.М. Діяльність міжнародного комерційного арбітражу в Україні в умовах воєнного стану. *Sanctions in International Arbitration : The ICAC participated in the Conference of the Chartered Institute of Arbitrators (CI Arb) 2024*. Vol.4, No12. P.146-162. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.41>.

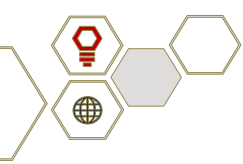
4. Bantekas I. Ukraine's law on national minorities and «effective» participation: expanding or diluting standards? *International Journal on Minority and Group Rights*. 2023. Vol.30, No5. P.880-930. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781108633376.029>.

5. Богацька Н. Ю. Особливості апеляційного провадження відповідно до проекту Господарського процесуального кодексу України. *Право України*. 2017. № 9. С. 162–166.

6. Бутирський А.А. Вирішення господарських спорів в Україні та країнах Східної Європи: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Чернівці, 2015. 473 с.

7. Бутирський А.А., Бутирська І.А. Особливості застосування норм Господарського процесуального кодексу України у справі про банкрутство. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 3. С. 356–360. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.54>

8. Butyrsky A. A., Nikolenko L. N., Ivanyuta N. V., Butyrskaya I. A., Kabenok Y. V. Economic Disputes Resolving Models by Courts in the Post-Soviet Countries.

Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues. 2021. No. 24 (2). P. 1–9. DOI <https://doi.org/10.47750/cibg.2021.27.02.443>.

9. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06 листопада 1991 року. № 1798-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56. https://uba.ua/documents/events/2017/20170928/VITALIY_URKEVYCH.pdf (дата звернення: 25.08.2025).

10. Zhang J. The Enforceability of the Interim Measures Granted by an Emergency Arbitrator in International Commercial Arbitration. *International Journal on Minority and Group Rights*. 2024. Vol.30, No5. P.666-670. DOI: 10.1007/978-981-97-6536-2.

11. Іванюта Н.В. Захист та гарантії прав відповідача в процесі реалізації забезпечення позову в господарському судочинстві. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 3. С. 188–191.

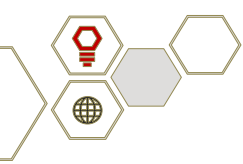
12. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к-96вр#Text> (дата звернення: 26.07.2025).

13. Курдес О. Л. Деякі питання забезпечення позову в господарському процесі. *Матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів гуманітарного факультету* (23–27 квітня 2007 р.). Суми : СумДУ, 2007. Ч. 2. С. 3–11.

14. Мальський М.О., Карель О.С., Наконечний В.М. Court assistance in support of arbitration: interim measures and obtaining evidence - Ukrainian perspective. *International Bar Association*. 2022. Vol.20, No5. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781108633376.029>.

15. Ніколенко Л. М. Перегляд судових актів у господарському судочинстві: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Донецьк, 2013. 29 с.

16. Тур Т. О. Застосування заходів забезпечення позову в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського*

національного університету. Серія: Право. 2022. № 6. С. 496–500. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.66.28>.

17. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 26.07.2025).

18. Шевчук З.І. Право на судовий захист у сучасних умовах. *Актуальні проблеми права: теорія та практика*. 2012. № 24. С. 545–552.

19. Шухатян Х. О. До питання захисту інтересів відповідача при реалізації заходів забезпечення позову у господарському процесі. *Право і суспільство*. 2013. № 6–2. С. 135–139.

20. Шурин О. А. Інститут забезпечення позову: теоретичні та практичні проблеми реалізації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. С. 177–180.

21. Empirical Study: Provisional measures in investor-state arbitration: вебсайт. 2023. URL: <https://www.biicl.org/publications/empirical-study-provisional-measures-in-investorstate-arbitration> (дата звернення: 26.07.2025).